

Слави Димитров/S. Dimitrov

СРАВНИТЕЛЕН ГЕОГРАФСКИ АНАЛИЗ НА
РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПАРЛАМЕНТАРНИТЕ
ИЗБОРИ В ПОРТУГАЛИЯ ПРЕЗ 2002–2005 г.

*Comparative geographical analysis of the
parliamentary elections in Portugal in the
period 2002–2005*

The social-economic changes in Portugal after 1974 led to resumption of party political life and division of the powers. For the sake of numerous countries in Europe Portugal features with its special policy - making totality. Although the huge geographic contrasts in Portugal regional parties do not exist. The main importance in political life in the country has Socialist and Social-Democratic parties.

Традиционно геополитическите изследвания третираат предимно междудържавните отношения. Много изследователи в тази област не възприемат прилагането на геополитическия подход за изследване на вътрешно държавни обществени процеси. Ценен научен принос в това отношение намираме в изследванията на Ив Лакост (1993, 2005), където се посочва, че политически отношения (“съперничества”) протичат не само между държави и нации, а и между политически сили (партии) в дадена страна. Авторът смята, че геополитическият анализ е завършен само, ако изследването на геополитическите процеси е на всички възможни пространствени нива – глобално, регионално и локално. Благодарение на това се оформя концепцията за т. нар. вътрешна геополитика – термин, обозначаващ пространствените електорални отношения. В нея се акцентира върху електорални нагласи, изразяващи отношението на отделната личност спрямо геополитическите процеси и техните проявления на микро- и мезо-равнище. Електоралното поведение е основният индикатор за отношението на гражданина към държавната власт.

Традиционно електоралният модел на поведение в определена страна е в пряка връзка с формирането на политическа, партийна и избирателна система. Плуралистичните партийни системи се представят многовариантно, в зависимост от съвкупното влияние на редица социално-икономически фактори. При тях обикновено се разграничават т. нар. “чист бипартизъм” (две периодично сменящи се

на власт партии), “несвършен бипартизъм” (две доминиращи партии, които не могат да завоеват абсолютно мнозинство без подкрепата на трета партия), “униполярен мултипартизъм” (една влиятелна партия сред няколко по-малки), “чист мултипартизъм” (много партии, като обикновено никоя не получава над 1/3 от гласовете). Подробен теоретичен анализ на традиционните форми на представяне на партийно-политическите и избирателни системи в отделни страни намираме в изследванията на Duverger (1966, 1970), Sartoti (1976), Nohlen (1978) и др. (Русев, 2006). От португалските изследователи можем да посочим Gaspar и Andrij (1990), Aguiar (1994), Bacalhau (1994) и Freire (2001, 2004, 2005). В България значими в това отношение са трудовете на Бояджиев, Бъчваров, Карасимеонов, Русев, Славейков, Стойчев, Ценова, Янков.

Социално-икономическите промени в Португалия след 1974 г. водят до възобновяване на многопартийния политически живот и разделение на властите. Постоянно действащ висш законодателен орган е Народното събрание. В неговите компетенции е основната законодателна инициатива в страната и контролът над изпълнителната власт, която от своя страна носи отговорност за обществения ред, социално-икономическата политика, националната сигурност и международния престиж на Португалия. В регионален план, днес изпълнителната власт функционира чрез 18 административни окръзи (distritos), 308 общини (concelhos) и 4 250 фрегезии (Freire, 2005).

За разлика от много страни в Европа, Португалия се отличава с изключителната си политическа цялост. Тя е една от най-хомогенните държави на стария континент. Един език, една религия, никакъв “етнос”, който да се бори за отликите си, никакъв регионален партикуларизъм. Единствено Азорските острови и архипелагът Мадейра, разположени на 1000 км от Лисабон, са поискали и получили административна автономия. След разпадането на отделни държави от Източна Европа и увеличаването на регионалистките движения в Западна Европа португалците осъзнават тази своя особеност и с удоволствие казват, че ако останалите продължат да се делят в същия дух, малката им страна накрая ще стане една от най-големите в Европа (Aguiar, 1994).

И ако независимо от големите географски контрасти в Португалия няма регионалистки партии, то е, защото в очите на португалците страната им е един цял и неделим район. Границите на географските провинции, сочени в учебниците, се променят с времето, а имената им не пораждаат никакви асоциации за историческа специфика. Окръзите носят имената на своите централни градове, а названията на провинциите изразяват географското им положение. Всички сегашни предложения за разделяне на райони са варианти на тези наименования. Те предизвикват дискусии за икономическите предимства на едно или друго решение, но всъщност истински дебати с политически залози няма.

Политическият живот на Португалия всъщност не е изтъкван от особени страсти. За разлика от историята на Испания в историята на Португалия има относително

малко на брой ожесточени сблъсъци. Да вземем например самия XX в. ще видим, че републиката е установена през 1910 г., без отстъпващите привърженици на краля да окажат кой знае каква съпротива. Диктатурата на Салазар е наложена също без зрелищен преврат. И де факто не няколкото неуспешни атентата, бунтовете вътре в армията и стачките, а тежкото заболяване на Салазар го отстранява от властта през 1968 г. Системата, която е наложена от него, се срива почти без стълкновения по време на “революцията на карамфилите” през 1974 г. Тя започва с бунта на военните, които отказват да продължават колониалната война в Африка (където през 1974 г. в различните колонии се сражават почти 80 хил. португалски войници). Установяването на новия режим, който в началото е под силно марксистко влияние, особено сред младите офицери, не е съпроводено с никакви големи чистки на привържениците на Салазар. А въпросната революция стихва без бурни вълни дори когато аграрните закони са променени в полза на бившите собственици, прогонени някога заради изполиচারите в Алентежу (Геополитически..., 2005).

При все това от 1975 г. насам португалското общество изживява дълбоки промени, които се отразяват и върху неговия политически живот. Традиционно водеща роля имат Социалистическата и Социалдемократическата партия (фиг. №1).

Фиг. №1

Източник: Jornal de Noticias, 21.02.2005

След демократичните промени абсолютно мнозинство в Португалия е имало три пъти:

Втори демократични избори (1980–1983 г.), Демократичен алианс (три партии в една листа уникален вот, 134 депутати (Социалдемократическа партия — 82 депутата, Християндемократичен съюз — 46, Народна партия — 6).

Пети демократични избори (1987–1991 г.), 148 депутата Народнодемократическа партия/Социалдемократическа партия начело с Каваку Силва.

Шести демократични избори (1991–1995 г.), 135 депутата Народнодемократическа партия/Социалдемократическа партия. Тогава депутатите са 250, а сега

са намалени на 230 (в България депутатите са 240, при население от 7 млн. души, докато населението в Португалия е 10,5 млн. души).

През февруари 2005 г. се проведеха парламентарните избори една година преди изтичането на редовния мандат. Новото правителство е четвъртото в Португалия за последните три години.

С право на глас са 8 784 702, гласували са 5 711 981 (65,02%), негласували (34,98%), при бели бюлетини 103 555 (1,81%) и анулирани (1,12%). Най-висок процент на негласували има на Азорските острови (51,81%), а най-нисък в дистрикт Брага (30,18%).

Опозиционната Социалистическа партия (SP) в Португалия спечели убедително и върна управлението на страната на левията за пръв път от 1974 г. насам, когато Португалия отново стана демократична страна. Социалистическата партия получи 45,05% или 2 573 302 гласа и 121 депутатски места, и за пръв път ще имат абсолютно мнозинство в 230-местния парламент. Тя е победител в 17 от дистриктите (приложение №1) и в 230 общини. Социалистите печелят най-висок процент в дистрикт Кашелу Бранку (56,01%), а най-нисък в Мадейра (34,99%). От общините с най-висок резултат са във Вила Порту (65,7%), дистрикт Азори, а с най-нисък резултат са в Калета (15,2%), дистрикт Мадейра.

Дясната Социалдемократическа партия (SDP) регистрира най-слабото си представяне от 1983 г. - 28,69% от гласовете и 75 депутати. Победител е в един дистрикт и в 77 общини. Социалдемократите печелят най-много гласове на острови Мадейра (45,19%), а най-малко в дистрикт Стубал (16,05%). Най-висок резултат имат в община Калета (64,7%) на Мадейра, а най-малко в Мертола (7,4%), дистрикт Бежа.

Партията на комунистите в Португалия (PCP) е трета с 7,57% и 14 депутати. Победител е само в една община. Комунистите печелят най-много гласове в дистрикт Бежа (24,08%), а най-малко на Азорските острови (1,7%), в община Авис са победители с (42,3%), дистрикт Порталегре, най-малко гласове имат в община Корву (0,0%) на Азорите.

Християндемократическата партия (CDS) и Народната партия (PP) печелят 7,26% и 12 депутатски места. Двете партии печелят най-много гласове в дистрикт Виана ду Кашелу 11,4%), а най-малко в Бежа (2,93%). От общините най-висок дял имат в Корву (23,2%), на Азорските острови, а най-нисък в Аландроал (1,3%), община Евур.

Левият блок (BE) печели 6,38% и 8 мандата. Имат най-много гласове в дистрикт Стубал (10,24%), а най-малко във Вила Реал (2,39%). От общините най-добро е представянето в Ентронкаменту (12,8%), дистрикт Сантарей, а най-слабо в Рибейра да Пена (0,6%), дистрикт Вила Реал.

Други шест партии имат под 1% от гласовете и не печелят мандати.

Според лидера на социалистите Жузе Сократиш парламентарното мнозинство е достатъчно голямо, за да се изгради ново бъдеще за Португалия и победата

трябва да се приема с чувство на отговорност. В предизборните си речи Сократеш, който се определя като португалски вариант на Тони Блър, заложи на традиционните принципи на държавна намеса в сфери като социалното осигуряване и пазарната регулация. В същото време той обеща да въведе ред в обществените разходи и да съкрати бюрокрацията. Сократеш се обяви за повече частни инвестиции в обществените проекти и най-вече в образованието, преквалификацията и технологичните иновации с цел повтаряне на икономическия успех на Финландия и Ирландия. Дълги години Португалия основава растежа си на “евтините” и нискоквалифицирани сектори на икономиката като текстилната индустрия и въпреки това безработицата ѝ бе от 7.1% в края на 2004 година, а европейските субсидии и чужди инвестиции се насочват към източноевропейците.

Министър-председателят Педру Сантана Лопеш лидер на Социалдемократическата партия, който управлява страната само седем месеца, пое цялата отговорност за най-голямото поражение на партията, а коалиционният му партньор Паулу Порташ съобщи, че напуска ръководството на Народната партия. Лопеш поиска да бъде свикан извънреден конгрес на неговата партия, на който активистите да се произнесат за “случилото се и за бъдещето на партията”. Неговото управление бе белязано със скандали и обвинения в некомпетентност. Лопеш пое премиерския пост от Жузе Мануел Барозу, който се оттегли от поста, за да поеме председателството на Европейската комисия. Резултатите са най-лошите за Социалдемократическата партия през последните години (табл. № 1). Победителите във вота настояха, че това се дължи както на разочарованието на избирателите от досегашното управление, така и на желанието им страната да бъде поета от левите сили. Повлия и изказването на президента социалист Жоржи Сампайо в навечерието на изборите, който обяви, че Португалия е изправена пред криза, допълвайки, че е загубил доверие в дясноцентристкото коалиционно правителство. В обръщение към нацията Сампайо припомни причините, накарала го да разпусне парламента през декември. Според него страната се нуждае от структурни реформи, за да бъде възстановена икономиката, поради което е необходимо да се даде нов политически мандат.

Табл. №1

Разпределение на мандатите от изборите в Португалия (2002 – 2005 г.)

Разпределение на мандатите		Социалистическа партия		Социалдемократическа партия		Комунистическа партия		Християндемократическа, Народна партия		Ляв блок	
Дистрикт	Депутати	2005	2002	2005	2002	2005	2002	2005	2002	2005	2002
Авейру	15	8	5	6	8	-	-	1	2	-	-
Бежа	3	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-
Брага	18	9	8	7	9	1	1	1	1	-	-
Браганса	4	2	1	2	3	-	-	-	-	-	-
Кашелу Бранку	5	4	3	1	2	-	-	-	-	-	-
Куимбра	10	6	5	4	5	-	-	-	-	-	-
Евура	3	2	1	-	1	1	1	-	-	-	-
Фару	8	6	4	2	4	-	-	-	-	-	-
Гуарда	4	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-
Лейрия	10	4	3	5	6	-	-	1	1	-	-
Лисабон	48	23	20	12	18	5	4	4	4	4	2
Портоалегре	2	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Порту	38	20	17	12	16	2	1	2	3	2	1
Сантарей	10	6	4	3	4	1	1	-	1	-	-
Стубал	17	8	7	3	5	3	4	1	1	2	-
Виана ду Кашелу	6	3	3	2	3	-	-	1	-	-	-
Вила Реал	5	3	2	2	3	-	-	-	-	-	-
Визеу	9	4	3	4	5	-	-	1	1	-	-
Азорски острови	5	3	2	2	3	-	-	-	-	-	-
Мадейра	6	3	1	3	4	-	-	-	-	-	-
Общо	226	121	95	75	102	14	12	12	14	8	3

Източник: Jornal de Notícias, 21.02.2005

Изборните резултати по дистрикти в Португалия са следните:

Авейру (15 депутати).

Площ 2 800 км², население 713 575 души, 19 общини, 208 фрегезии, с право на глас 590 879, гласували 389 431 души, негласували 34,9%.

Резултатите от изборите са почти сходни с тези в страната.

Социалистическата партия печели 3 мандата повече от 2002 г. или 8 мандата и 41,07% от гласувалите (159 952 гласа), и е победител в 10 от общините (приложение № 2). Получава най-много гласове в общините Кашелу де Пайва (53,8%), Меляда (52,9%) и Санта Мария да Фейра (49,9), а най-малко гласове във Вагош (15,4%) и Оливейра ду Байру (18,9%).

Социалдемократическата партия, която е традиционен местен лидер печели 6 мандата, един повече в сравнение с изборите от 2002 г. и 35,68% (138 968 гласа). Печелят в 9 от общините. Най-много гласове имат в общините Вагуш (61,6%) и Муртоза (55,9%), а най-малко в Сау Жуау да Мадейра (26,2%) и Овар (27,1%).

Християндемократите и Народната партия губят един мандат и печелят само един и 9,76% (38 788 гласа). Водачът на листата Паулу Порташ не можа да мобилизира своите привърженици. Най-много гласове получават в община Оливейра ду Байру (19,1%), а най-малко в Меляда (4,4%).

Бежа (3 депутати).

Площ 10 223 км², население 161 211 души, 14 общини, 100 фрегезии, право на глас имат 138 674 души, гласували 87 350 души, негласували 37,01%.

Социалистическата партия още от 1991 г. получава най-много гласове и има два мандата, колкото и през 2002 г. Тя събра 51,01% от гласовете (44 554) и печели във всички общини. Най-много гласове има в общините Мора (59,3%), Алмодовар (56,7%) и Одемира (55,7%), а най-малко в Серпа (41,9%).

Комунистическата партия печели един мандат, колкото и през 2002 г. с 24,08% (21 034 гласа). Най-много гласове има в Алжустрел (37,3%), а най-малко в Алмодовар (10,5%).

Социалдемократическата партия не печели депутатски места, при едно през 2002 г.

Брага (18 депутати).

Площ 2 706 км², население 831 366 души, 14 общини, фрегезии 514, имащи право да гласуват 698 233 души, гласували 481 248 души, негласували 30,18%.

Изборите в дистрикта са традиционно оспорвани през последните години.

Социалистическата партия печели 9 мандата, срещу 8 през 2002 г., и 45,42% (218 586 гласа). Води по брой на гласовете в 9 от общините. Най-много гласове получава в общините Визела (62,6%) и Кабесейраш де Бацу (54,6%), а най-малко в Ешпосенде (34,4%).

Социалдемократите без Луиш Филипе Менезеш печелят 7 мандата срещу 9 през 2002 г., и 32,88% (158 233 гласа). Те имат повече гласове в 5 общини, най-много във Вила Верде (45,9%), а най-малко във Визела (17,5%).

По един мандат имат Християндемократическата и Народната партия, и Комунистическата партия, съответно 7,82% (37 656 гласа) и 4,78% (23 003 гласа).

Браганса (4 депутати).

Площ 6 595 км², население 148 883 души, 12 общини, 299 фрегезии, имащи право на глас 119 201, гласували 83 115 души, негласували 44,29%.

Социалистическата партия печели два мандата, срещу един през 2002 г. и 42,05% (34 948 гласа). Печелят в 8 общини. Най-много гласове имат в общините Фрейху Еспада-а-Синта (50,0%) и Торе де Монкорву (46,5%), а най-малко в Мирандела (34,6%).

От 1975 г. социалдемократите традиционно печелят изборите, а сега имат по-висок резултат в едва 4 общини. Печелят два мандата срещу три на изборите през 2002 г. и 38,9% (32 403 гласа). Най-много гласове имат във Вимиозу (47,8%), а най-малко в Браганса (35,5%).

Кашелу Бранку (5 депутати).

Площ 6 616 км², население 208 063 души, 11 общини, 160 фрегезии, 188 780 души с право на глас, гласували 124 317 души, негласували 34,15%.

Социалистическата партия печели изборите в Кашелу Бранку през последните 10 години. Водена от Морайш Сарменту тя има 4 депутатски места, а на предишните избори 3. Тя събира 56,01% (69 635 гласа) и печели в 7 от общините. Най-много гласове има в общините Ковиля (64,7%) и Белмонте (63,7%), а най-малко във Вила де Рей (17,4%).

Социалдемократите имат един мандат срещу два през 2002 г. или 26,64% (33 115 гласа). Печелят в 4 общини най-много във Вила де Рей (55,4%), а най-малко в Ковиля (17,3%).

Куимбра (10 депутати).

Площ 3 974 км², население 441 204 души, 17 общини, 209 фрегезии, 377 865 души с право на глас, гласували 244 526 души, негласували 35,29%.

Водачката на социалистите Матилде Франку спечели убедително дуела с лидера на социалдемократите Зита Сеабра. Социалистическата партия печели 6 мандата срещу 5 на изборите през 2002 г., и 45,41% (111 040 гласа), и е победител в 13 от общините. Най-много гласове има в общините Миранда ду Корву (53,5%) и Лоза (52,8%), а най-малко в Катанеде (37,2%).

Социалдемократите печелят 4 депутатски места, едно по-малко в сравнение с предишните избори и 31,9% (78 052 гласа). Печелят в 4 общини, най-много в Пенела (44,8%), а най-малко в Кондейха-а-Нова (25,0%).

Евура (3 депутати).

Площ 7 398 км², население 173 654, 14 общини, 91 фрегезии, 146 462 гласоподаватели, гласували 96 775 души, негласували 33,92%.

Социалистическата партия печели два мандата, един повече от 2002 г., и 49,68% (48 080 гласа), и води във всички общини. Най-много гласове получават в общините Борба (63,5%) и Морау (61,7%), а най-малко в община Мора (40,0%).

Комунистическата партия печели един мандат, колкото и на изборите през 2002 г. и 20,92% (20 245 гласа). Най-много гласове имат в общините Портел (33,2%) и Арайолош (32,5%), а най-малко в Морау (5,0%).

Фару (6 депутати).

Площ 4 990 км², население 395 218, общини 16, фрегезии 84, гласоподаватели 324 329, гласували 199 823 души, негласували 38,39%.

Социалистическата партия печели 6 мандата, което е с два повече от 2002 г. Това са 49,33% (98 575 гласа) и е победител във всички общини. Най-много гласове има във Вила ду Биспу (58,2%), Алжезур (56,4%), а най-малко в община Албуфейра (45,2%).

Социалдемократите печелят два мандата срещу 4 през 2002 г. и 24,57% (49 098 гласа). Най-много гласове имат в община Алкутим (31,5%), а най-малко в Алжезур (16,2%).

Левият блок няма мандат, но с 7,66% (15 316 гласа) е на трето място в сравнение с петото от 2002 г.

Гуарда (4 депутати).

Площ 5 535 км², население 1 79 961, 14 общини, 335 фрегезии, 1 67 456 гласоподаватели, 101 008 гласували, 39,68 % негласували.

Социалистическата партия печели два мандата, колкото и през 2002 г., с 46,71% (47 184 гласа) и водят в 9 от общините. Най-много гласове получава в общините Мантейгаш (53,8%) и Гуарда (51,7%), а най-малко в Ажиар да Бейра (33,1%).

Социалдемократите имат два мандата, колкото през 2002 г., с 34,63% (34 981 гласа). Печелят в 5 от общините, най-много гласове имат в Ажиар да Бейра (48,2%), а най-малко в Гуарда (27,2%).

Лейрия (10 депутати).

Площ 3 499 км², население 459 426, 16 общини, 148 фрегезии, 384 632 с право на глас, 249 094 гласували, негласували 35,24%.

Това е единствения дистрикт където социалдемократите имат повече депутати от социалистите, въпреки че губят един мандат и имат 5 депутата с 39,80% (99 144 гласа) срещу 50,78% през 2002 г. Винаги са печелели в този дистрикт от 1975 г. досега и водят в 9 от общините. Най-много гласове имат в общините Алвайазере (64,5%), Педрогау Гранде (55,0%) и Ансиау (53,1%), а най-малко в Мариня Гранде (17,5%).

Социалистите имат 4 мандата с един повече от 2002 г., и 35,58% (88 623 гласа). С най-много гласове са в общините Кашанейра да Пера (60,2%) и Назаре (50,4%), а най-малко в Алвайазере (19,4%).

Християндемократическата партия и Народната партия имат един депутат, както и през 2002 г. с 8,85% (22 044 гласа). Най-много гласове получават в община Лейрия (11,7%), а най-малко в Кашанейра да Пера (2,4%).

Лисабон (48 депутати).

Площ 2 770 км², население 2 136 013, 16 общини, 226 фрегезии, 1 794 517 с право на глас, 1 186 464 гласували, негласували 33,88%.

Социалистите печелят убедително 23 депутати, което е с 3 повече от 2002 г. или 44,13% (523 538 гласа). Печелят в 15 от общините, а най-много гласове имат в Азамбужа (51,4%), Аленкер (50,5%) и Аруда душ Винюш (49,7%) и най-малко в Лориня (37,3%).

Социалдемократите печелят 12 мандата, с 6 по-малко от последните избори. Това са 23,63% (280 322 гласа). Имат предимство само в община Лориня (40,4%), а с най-малко гласове са в Азамбужа (17,1%).

Комунистите имат 5 депутата с един повече от 2002 г. и 9,75% (115 716 гласа). Най-много гласове получават в община Вила Франка де Хира (16,6%), а най-малко в Лориня (2,6%).

Левият блок има 4 депутати, с двама повече отколкото през 2002 г. с 8,76% (103 905 гласа). Най-висок резултат имат в Синтра (10,2%), а най-нисък в Лориня (4,5%).

Християндемократите и Народната партия имат 4 депутати, колкото и през 2002 г. и 8,22% (97 572 гласа). Най-много гласове получават в Кашкайш (12,5%), а най-малко в Азамбужа (4,3%).

Поргалегре (2 депутати).

Площ 6 065 км², население 127 018, общини 15, фрегезии 86, с право на глас 108 638, 71 009 гласували, негласували 34,64%. В сравнение с 2002 г. депутатските мандати намаляват от три на два.

Социалистите печелят и двата мандата, както и през 2002 г. с 54,80% (38 910 гласа). Победители са във всички общини. Най-много гласове имат в Гавиау (64,6%), Елваш (63,1%) и Монфорте (58,9%), а най-малко в Сосел (47,8%).

Социалдемократите, които имат един депутат през 2002 г. сега не печелят мандат.

Порту (38 депутати).

Площ 2 331 км², население 1 781 836, общини 18, фрегезии 383, гласоподаватели 1 449 201, 1 001 732 гласували, негласували 30,88%.

Социалистите печелят 20 депутатски места с 3 повече в сравнение с 2002 г., и 48,54% (486 264 гласа). Водят в 17 от общините, най-много в Баяу (59,2%), Санту Тирсу (54,7%) и Лозада (53,0%), а най-малко в Повуа де Варзин (36,9%).

Социалдемократите печелят 12 мандата с 4 по-малко от 2002 г., или 27,79% (278 394 гласа). Водят в община Повуа де Варзин (38,2%), а най-слабо се представят в Матозиньош (22,0%).

Християндемократите и Народната партия имат двама депутати, с един по-малко от последните избори и 6,82% (68 297 гласа). Имат най-много гласове в Повуа де Варзин (11,2%), а най-малко в Лузада (4,6%).

Левият блок печели два мандата с едни повече от 2002 г. и 6,69% (66 977 гласа). Най-много гласове събира в Матозиньош (8,7%), а най-малко в Баяу (1,7%).

Комунистите печелят два мандата с едни повече от 2002 г. и 5,42% (54 292 гласа). Най-много гласове събират в Гондомар (8,2%), а най-малко в Баяу (1,8%).

Сангарей (10 депутати).

Площ 6 716 км², население 454 527, 21 общини, 192 фрегезии, 388 567 гласоподаватели, 253 977 гласували, 34,64% негласували.

Социалистите печелят 6 мандата с два повече от 2002 г. и 46,14% (117 183 гласа). Печелят в 19 от общините, най-много в Констансия (59,5%), а най-малко в Орем (24,0%).

Социалдемократите печелят 3 мандата с един по-малко от 2002 г. и 26,39% (67 016 гласа). Водят само в общините Орем (52,8%) и Ферейра ду Зезере (41,3%). Най-малко гласове имат в Алпиарса (8,7%).

Комунистите имат един депутат, колкото и на последните избори, и 8,62% (21 882 гласа). Най-много гласове имат в Алпиарса (31,8%), а най-малко в Орем (1,3%).

Стубал (17 депутата).

Площ 5 042 км², население 788 459 души, 113 общини, 82 фрегезии, 661 125 гласоподаватели, 428 115 гласували, 35,24% негласували.

Социалистите печелят 8 мандата с 1 повече от 2002 г. и 43,71% (187 135 гласа). Водят във всички общини, най-добър резултат имат в Алкасер ду Сал (52,5%), най-слаб в Мойра (39,2%).

Комунистите са втори с трима депутати и 19,94% (85 379 гласа). Най-много гласове имат в Мойта (28,8%), а най-малко в Монтижу (14,1%).

Социалдемократите също имат трима депутати с двама по-малко от 2002 г. и 16,05% (68 708 гласа). Най-много гласове печелят в община Монтижу (19,5%), а най-малко в Алкасер ду Сал (9,0%).

Левият блок воден от Фернанду Розаш има голям успех с два депутата и 10,24% (43 851 гласа), най-много гласове в община Стубал (11,4%), а най-малко в Алкасер ду Сал (5,7%).

Християндемократите и Народната партия имат един депутат, колкото и през 2002 г. Те имат 5,05% (21 614 гласа), най-висок процент в Стубал (6,3%), най-нисък в Грандола (2,9%).

Виана ду Кащелу (6 депутата).

Площ 2 219 км², население 250 275 души, общини 10, фрегезии 289, гласоподаватели 232 247, гласували 142 197, негласували 38,77%.

Социалистите печелят 3 мандата, колкото и през 2002 г. и 41,97% (59 678 гласа). Победители са в 8 от общините, с най-много в Мелгасу (54,4%) и Паредеш де Кору (51,4%), а най-малко в Понте де Лима (29,5%).

Социалдемократите водени от Абел Баптища губят 15 хил. гласа в сравнение с предните избори и имат два мандата, с един по-малко от последните избори и 33,5% (47 643 гласа). Победители са в общините Аркош де Валдевеж (44,5%) и Понте да Лима (38%). Най-малко гласове имат във Виана ду Кащелу (27,5%).

Християндемократите и Народната партия водени от Паулу Порташ имат един депутат, докато на предните избори нямат нито един и печелят 11,4% (16 204 гласа). Най-добър резултат имат в община Понте да Лима (21,6%), а най-слаб в Паредеш де Кора (5,3%).

Вила Реал (5 депутата).

Площ 4 305 км², население 223 729 души, 14 общини, 267 фрегезии, 220 957 гласоподаватели, 126 061 гласували, 42,95% негласували.

Социалистите печелят 3 мандата, с един повече от 2002 г., или 43,94% (55 260 гласа). Печелят в 10 от общините. Най-много гласове имат в Санта Марта де Пенажиау (55,0%) и Пезу да Регуа (54,0%), а най-малко гласове имат в Ботикаш (34,7%).

Социалдемократите винаги са имали превъзходство от 1975 г. насам, нерядко достигащо до над 60% от гласовете. Сега печелят два мандата, един по-малко от 2002 г. и 40,22% (50 705 гласа), най-много в община Валпасош (54,3%), а най-малко в Пезу да Регуа (27,8%).

Визеу (9 депутата).

Площ 5 008 км², население 394 925 души, 24 общини, 372 фрегезии, 353 288 гласоподаватели, 213 966 гласували, 39,44% негласували.

Социалистите печелят 4 мандата, с един повече от 2002 г. и 40,40% (86 448 гласа), само с 455 гласа повече от социалдемократите. Побеждават в 11 от общините. Най-много гласове имат в Резенде (53,3%), Синфаеш (50,5%), а най-малко във Вила Нова де Пайва (30,5%).

Социалдемократите за първи път губят изборите във Визеу и печелят 4 мандата с един по-малко от 2002 г. и 40,19% (85 993 гласа), само с 0,2% по-малко от социалистите. Печелят в 13 общини, най-много гласове имат в Армамар (46,8%), а най-малко в Нелаш (32,3%).

Християндемократите и Народната партия печелят един мандат, колкото и през 2001 г., или 8,64% (18 497 гласа). Най-много гласове имат във Вила Нова де Пайва (14,8%), а най-малко в Резенде (4,0%).

Азорски острови (5 депутата).

Площ 2 322 км², население 241 763 души, 19 общини, 151 фрегезии, 189 924 гласоподаватели, 91 533 гласували, 51,81% негласували.

Изборите на Азорските острови са традиционно оспорвани. Социалистическата партия печели 3 мандата, един повече отколкото през 2002 г. и 53,13% (48 636 гласа). Победител е в 16 общини, най-много гласове има във Вила Порту (65,7%), а най-малко в Калета (33,9%).

Социалдемократите печелят два мандата, един по-малко от 2002 г. и 34,41% (31 494 гласа). Те водят в три общини Калета (56,3%), Мадалена (47,3%) и Велаш (42,4%). Най-малко гласове имат в Корву (17,8%).

Острови Мадейра (6 депутата).

Площ 828 км², население 245 011 души, 11 общини, 54 фрегезии, 228 733 гласоподаватели, 140 240 гласували, 38,6% негласували.

От 1975 г. традиционно на островите печелят социалдемократите. Въпреки че имат 3 мандата с един по-малко от 2002 г., те печелят и тези избори с 45,19% (63 374 гласа). Победители са в 10 от общините, най-убедително в Калета (64,7%), Сантана (60,4%) и Порту Мониш (59,8%). Най-малко гласове имат в Машику (38,5%).

Социалистите печелят 3 мандата с два повече от 2001 г. и 34,99% (49 070 гласа). Водят само в община Машику (51,4%), а най-малко гласове имат в Калета (15,2%).

Гласовете от чужбина носят по още два мандата на социалистите и социалдемократите. Тези 4 мандата не се прехвърлят към нито един от многомандатните избирателни райони, които изцяло съвпадат с дистриктите.

В заключение можем да обобщим особеностите на съвременния португалски електорален модел:

● Наличие на две основни групи активни гласоподаватели, отъждествяващи поляризацията на политическото пространство. Двуполусният модел на електорална гравитация се проявява под формата Социалистическа партия – Социалдемократическа партия;

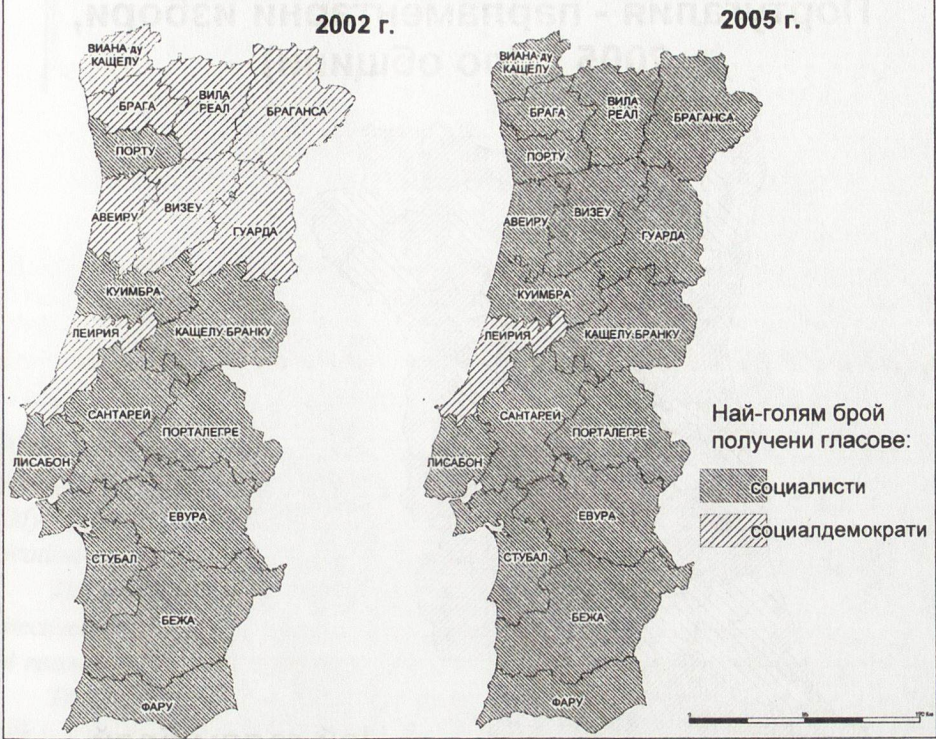
● Преминаване от несъвършен бипартизъм към чист бипартизъм. Съществуващите дясно- и лявоцентристки формации през последните години предполагат налагащ се бипартизъм. Значителен е и дела на гласоподавателите, които се ориентират към партия извън Социалистическата и Социалдемократическата партия;

● Комунистическата партия продължава да има силно влияние в Алентежу още от времето на аграрната реформа (1975 г.), следователно системата за разпределянето на собствеността върху земята е един от ключовите в политическата география на Португалия.

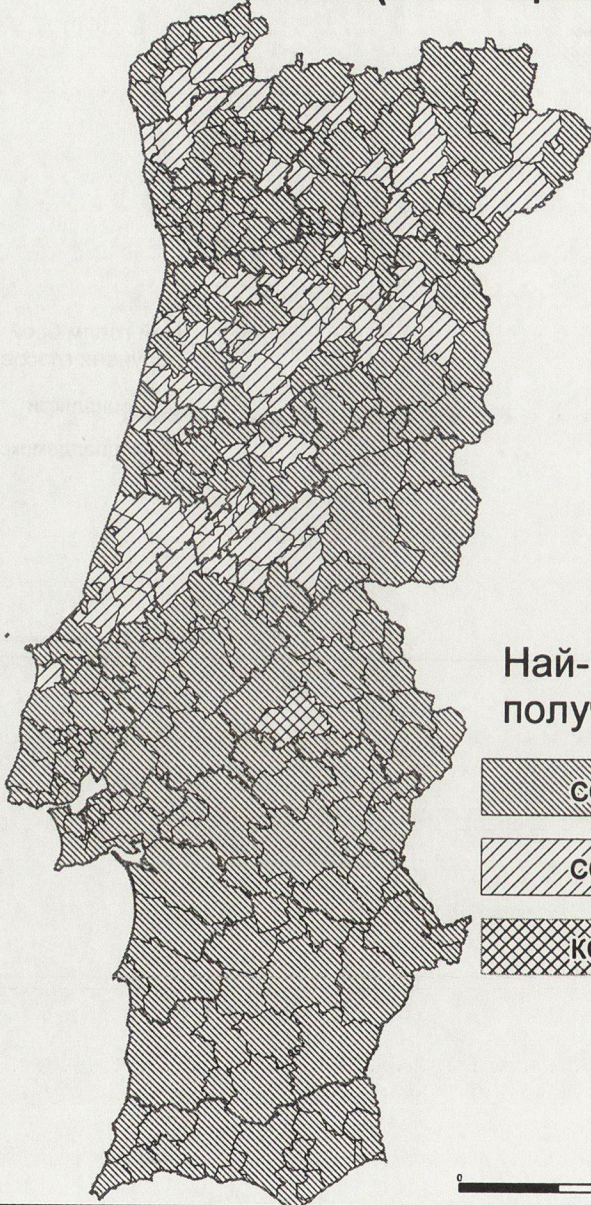
ЛИТЕРАТУРА

1. **Геополитически речник на света.** Под редакцията на Ив Лакост, София, 2005.
2. **Лакост, Ив.** Геополитика и геостратегия. – В: Военен журнал, № 1, 1993.
3. **Лакост, Ив.** Мястото и ролята на геополитиката в модерния свят. – В: Геополитика, № 2, 2005.
4. **Русев, М., П. Владимирова.** Поведенческа и електорална география. – В: Геополитика, № 5, 2006.
5. **Aguiar, J.** Partidos, eleições, dinâmica política (1975–1981), *Análise Social*, XXIX (125–126), 1994.
6. **Bacalhau, M.** Atitudes, Opiniões e Comportamentos Políticos dos Portugueses: 1973–1993, Lisboa, Edição do Autor, 1994.
7. **Duverger, M.** Les parties politiques, Paris, 1966.
8. **Duverger, M.** Institutions politiques et droit constitutionnel, Paris, 1970.
9. **Freire, A.** Mudança Eleitoral em Portugal. Clivagens, economia e voto em eleições legislativas, 1983–1999, Oeiras Celta, 2001.
10. **Freire, A., et al.** Portugal a votos: as eleições legislativas de 2002, Lisboa, ICS, 2004.
11. **Freire, A.** Eleições de segunda ordem e ciclos eleitorais no Portugal democrático, 1975–2004, *Análise Social*, XL (177), 2005.
12. **Gaspar, J., I. André.** Geografia Eleitoral. (Colectânea de Artigos), Lisboa, Centro de Estudos Geográficos, 1990.
13. *Jornal de Notícias*, 21.02.2005
14. **Nohlen, D.** Die Wahlen systeme in der Welt, Zurich–Munhen, 1978.
15. **Sartoti, G.** Parties and Party systems. Cambridge, 1976.

Португалия - парламентарни избори (по дистрикти)

Португалия - парламентарни избори, 2005 г. (по общини)

Най-голям брой
получени гласове:

- социалисти
- социалдемократи
- комунисти